

Ujvári Béla: Művészeti nevelés. Budapest, 1937. A szerző kiadása. Sylvester-nyomda 91 l.

Az értekezés először azt a benyomást kelti, mintha történeti tárgyalásnak indulna. A szerző áttekintést kíván adni a művészeti nevelés gondolatának fejlődéséről, nyugati művelődésünk kezdetétől fogva egészen napjaink küszöbéig, különösen arra törekedve, hogy a mult század vége óta fellépő ezirányú törekvések és programmok zűrzavarában eligazítson és ezeket valamiképpen egységes elvi nézőpontra hozza. Csak olvasás közben derül ki, hogy eközben egy másik szempont is vezet: nemcsak tájékoztatni és méltatni törekszik, hanem az egész történeti anyagot egy előzetesen megfogalmazott elv alapján szemléli, amelyet a dolgozat utolsó fejezetében saját állásfoglalásaként fejt ki, viszont ezt ismét úgy tüntetve fel, mint az egész történeti tárgyalás leszűrt eredményét.

Ez a belső ellenmondás teszi az egész munkát egyenetlenné. Két feladata vállalkozik egyszerre, de egyiket sem tudja kielégítően megoldani. Ha csak az egyikre vagy csak a másakra rögzíti figyelmét, bizonyára sikerültebb munkát végzett volna. Így azonban értelmezés és értékelés, problémalátás és problémamegoldás egészen furcsa módon összefolyik, sőt összekuszálódik nála, és az olvasónak fáradságába kerül, míg kihámozza, hogy tulajdonképpen mit is akar a szerző. Különösen kirívó ez a módszertelenség a történeti tárgyalásban. A szerzőnek kár volt erre vállalkoznia, mert egyáltalán híjával van a történeti érzéknek. Azt lehetne mondani, hogy mindent vízszintesen lát, színfoltokat rak színfolt mellé. anélkül, hogy kép alakulna ki belőle. A mozgalmak eredetét, a különféle előidéző tényezők szerepét és együtthatását nem tudja szemléletesen előadni, sokszor a lényeg kidomborítására sem képes, a szálak összebonyolódnak a kezében. Aránylag jobban sikerül az egyes írók felfogásának jellemzése. Altalában úgy látszik, hogy a spekulatív-kritikai munka jobban megfelel a hajlamának és ezért talán helyesebben járt volna el, ha csupán a művészeti nevelés didaktikai kérdésének tárgyalására szorítkozik és dolgozatának ezt a harmadik fejezetét fejt ki bővebben, főleg a pszichológiai szempontokat is jobban figyelemre méltatva. Azonban itt is még sok gyakorlásra van szüksége, mert zsúfoltan és rapszodikusán gondolkodik, gondolatösszefüggéseket nem tud elvszerűen és tagoltan előadni.

Kétségkívül igen sokat olvasott, irodalmi készlete azonban így is hézagoss és némileg egyoldalú. Sok benne a felesleges (Cicero, Diogenes, Laertius stb.), viszont számottevő munkákról nem szerzett tudomást. Így a történeti áttekintést nyilván Richternek 1909-ben megjelent munkája alapján ejtette meg. Ellenben R. Müller-Freienfelsnek jóval későbbi tájékoztató könyvét (*Erziehung zur Kunst*, 1925) nem ismeri. Pedig ebben még további irodalmát is talált volna. A magyar művészet-nevelési törekvések rajza is vázlatos.

De a szerző e hiányok és fogyatkozások ellenére sem végzett haszontalan munkát értekezésének megírásával. Állásfoglalása a művészi nevelés kérdésében nagyon helyes és kierielt felfogásról tanúskodik, a művészi nevelés

feladatának és eszközeinek megjelölése pedig jól sikerült. Tekintetbe veendő továbbá, hogy igen nehéz és bonyolult témához nyúlt, amelynek az irodalma ma már szinte kimeríthetetlen, a mi irodalmunkban pedig ez az első áttekinthető kísérlet.

p—s.

Koczogh András: Gyakorlati keresztyén nevelés. Budapest, 1937. 63 l.

Az erkölcsi elvek és világnézetek mai zűrzavaros forgatagában Koczogh András derék kis munkája kétségkívül a legszilárdabb és legnemesebb alapra épít, midőn az Evangélium szellemében gyökerező életet, a krisztusi példát tűzi ki a nevelés elé követendő mintaképekül. Könyve egy mélyen hívő léleknek tanúságtétele a keresztyén eszmének mindent felülmúló ereje és értéke mellett. Írója elismeri az emberi átöröklés jelentőségét, de a keresztyén szellemű nevelést még nyomósabb tényezőnek tartja a jellem kialakításában. Annyi mindenesetre bizonyos, hogy *hatalmunkban* ez az eszköz van elsősorban, s így Koczogh joggal hangsúlyozza elsőrendű fontosságát. Művében részletesen foglalkozik a legfőbb nevelő tényezőknek: a családnak, az iskolának, a példának, az olvasmánynak, a társas közösségnek lélekformáló hatásával. Sajnálatlaltal állapítja meg, hogy korunk családi élete nagyot sülyedt és teljes elanyagiasodással fenyeget. Igen helyesen óv a gyermeknevelés főhibájától, az elkényeztetéstől. A valláserkölcsös életre maguknak a szülőknek kell jó példát mutatniok; korán meg kell gyökereztetniök gyermekük lekében azt a felfogást, hogy az élet nem pusztá élvezet és szórakozás, hanem — mint a szerző jól mondja — kötelességteljesítés, munka, áldozat és szeretet. Az iskolát igazi, benső nevelőtartalommal kell eltölteni; fogékonná kell tennünk növendékeink lelkét az erény és az igazság eszméje iránt. A vallásórának, azután az irodalomnak, a történelemtanításnak különösen nagy nevelő hatása van. Koczogh főképen három hibától szeretné megóvni tanítványait: az önhittségtől, a durvaságtól és a léhaságtól, s három erényre ránevelni: a szerénységre, a lelki finomságra és az erkölcsi tisztaságra. Legjobb eszköz erre kétségkívül az élő példa: a nevelőnek az Üdvözítő tanítását kell követnie s krisztusi lelkületet beleoltania növendékébe. Fontos nevelőeszköz a jó könyv is, elsősorban az emberiség örök értéke, a Biblia. Ezt mindennap olvasni kell, s teljesen elmélyedni benne. Az Evangélium szellemében működik a világszerte elterjedt „Keresztyén Ifjúsági Egyesület“; nálunk is nagyértékű tevékenységet fejt ki immár félszázad óta.

Ha magyar föltámadást, nemzeti megújíhadást akarunk, — mondja könyvének utolsó fejezetében a szerző, — mindenekelőtt a magyar ifjúságot kell erre céltudatosan ránevelnünk, mégpedig a gyakorlati keresztyénység terjesztésével és megvalósításával.

Koczogh András könyve a mélységes hitnek és az erkölcsi meggyőződésnek hevével mutat rá társadalmi életünk és nevelésünk hibáira, de egyúttal a javítás módjára is. Sorait erős szociális érzék, nemes emberszeretet hatja át; segíteni akar, erejétől telhetően, a jobb magyar jövő megalapozásában. Tel-